

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura we Wrocławiu

LWR.410.011.05.2016
P/16/100

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura we Wrocławiu
ul. Marszałka J. Piłsudskiego 15/17, 50-044 Wrocław
T +48 71 711 83 00, F +48 71 711 83 50
lwr@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/16/100 – Odtwarzanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy oraz wprowadzanie instrumentów zapobiegawczych
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura we Wrocławiu
Kontroler	Jerzy Skowroński, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWR/26/2016 z dnia 3 czerwca 2016 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Nadleśnictwo Świątoszów (dalej: Nadleśnictwo), ul. Brzozowa, kod 59-726 Świątoszów
Kierownik jednostki kontrolowanej	Wojciech Moskaluk, Nadleśniczy Nadleśnictwa Świątoszów (dowód: akta kontroli str. 3)

Ocena ogólna

II. Ocena kontrolowanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli ocenia¹, że w latach 2013-2015 podejmowane przez Nadleśnictwo działania z zakresu odtwarzania potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy lub wprowadzania instrumentów zapobiegawczych były celowe i skuteczne. Były jednocześnie zgodne z planem urządzenia lasu. Nadleśnictwo aktywnie korzystało z pomocy w ramach działania pn. Odtwarzanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy oraz wprowadzanie instrumentów zapobiegawczych, objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, uzyskując w latach 2013-2015 dofinansowanie w kwocie 3 208 618 zł. Wyboru wykonawców zadań dokonano z uwzględnieniem zasad i trybu określonego w ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r. *Prawo zamówień publicznych*² (dalej: *ustawy Pzp*). Wydatkowanie środków następowało oszczędnie oraz zgodnie z warunkami umów o dofinansowanie. Osiągnięto zaplanowane efekty rzeczowe. Przebudowane drogi leśne poddawano przeglądowi okresowemu, wymaganym przepisem art. 62 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. *Prawo budowlane*³.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Opis stanu faktycznego

1. Planowanie i realizacja przedsięwzięć w zakresie odtwarzania potencjału produkcji leśnej i przeciwdziałania występowaniu nowych katastrof, oraz gospodarność wydatkowania środków finansowych

1.1. Zasięgiem terytorialnym⁴ Nadleśnictwo Świątoszów obejmowało powierzchnię 28 202 ha, administracyjne zlokalizowaną w granicach dwóch województw:

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje trójstopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

² Dz. U. z 2015 r., poz. 2164 ze zm.

³ Dz. U. z 2016 r., poz. 290 ze zm.

⁴ Zarządzenie nr 90 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 29 grudnia 2014 r. w sprawie określenia zasięgu terytorialnego nadleśnictw nadzorowanych przez Regionalną Dyрекcyję Lasów Państwowych we Wrocławiu (znak: OR-0151-20/14, opublikowane w Biuletynie Informacyjnym Lasów Państwowych nr 2/2014).

dolnośląskiego (powiat bolesławiecki, gminy: Osiecznica, Bolesławiec) i lubuskiego (powiat żagański, gminy: Żagań, Małomice, Szprotawa, Iłowa).

Nadleśnictwo Świątoszów na koniec 2015 r. zarządzało gruntami Skarbu Państwa o powierzchni 25 389,49 ha, w tym lasami Skarbu Państwa o powierzchni wynoszącej 23 948,49 ha⁵. Nadleśnictwo podzielono organizacyjnie na osiem leśnictw.

Stosownie do przepisu art. 40 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach⁶, oraz na mocy „Porozumienia Ministra Obrony Narodowej i Ministra Środowiska w sprawie warunków użytkowania lasów na potrzeby związane z obronnością i bezpieczeństwem państwa” z dnia 5 lipca 2013 r., Dyrektor Generalny Lasów Państwowych przekazał w użytkowanie Ministrowi Obrony Narodowej, na cele związane z obronnością i bezpieczeństwem państwa, łącznie 13 820,44 ha gruntów Skarbu Państwa, będących w zarządzie Nadleśnictwa⁷.

(dowód: akta kontroli str. 20, 29-31,46, 311-371)

Według stanu na dzień 31 grudnia 2015 r. wskaźnik lesistości Nadleśnictwa wynosił 84,9% przy zapasie grubizny na pniu⁸ (miąższość) w ilości 2 537 790 m³, przy czym w stosunku do końca 2012 r. odnotowano spadek miąższości drzewostanów o 0,55%, tj. o 16 436 m³. Wiodącym w Nadleśnictwie gatunkiem drzew była sosna.

(dowód: akta kontroli str. 20, 29-31, 45)

Wynik finansowy Nadleśnictwa za rok 2013, 2014 i 2015 uległ poprawie i stanowił odpowiednio: stratę netto 253 715,06 zł, a następnie zysk netto 889 266,87 zł i 1 282 939,64 zł, na co wpływ miały:

- przychody: 9 018 566,99 zł, 11 207 650,92 zł i 13 433 360,10 zł;
- koszty: 9 211 061,85 zł, 10 260 071,55 zł i 12 118 700,06 zł.

Nadleśnictwo corocznie ponosiło koszt odpisu podstawowego na Fundusz Leśny w wysokości wynoszącej 1 060 908,97 zł w 2013 r., 739 277,68 zł w 2014 r. i 1 223 345,77 zł w 2015 r., przy jednoczesnym występowaniu dopłat z tego funduszu, z tytułu wyrównywania niedoborów środków finansowych, w wysokości odpowiednio: 2 920 900,00 zł, 1 999 100,00 zł i 3 130 900,00 zł.

(dowód: akta kontroli str. 47-48)

1.2. W latach 2013-2015 szkody w drzewostanach Nadleśnictwa powodowały przede wszystkim:

[a] szkodniki owadzie pierwotne: pryszczarek Baera (3 744,35 ha w 2013 r.), brudnica mniszka (966,31 ha w 2014 r.);

[b] grzyby pasożytnicze - powodujące opieńkową zgnilizną korzeni (1 652,26 ha – 2013 r., 1 583,66 ha w 2014 r. i 1 540,35 ha w 2015 r.) i hubę korzeni (416,77 ha w 2013 r.);

[c] zwierzęta: jeleniowate (108,64 ha w 2013 r., 52,08 ha w 2014 r., 29,29 ha w 2015 r.), bóbr (194,42 ha w 2013 r., 85,43 ha w 2014 r. i 49,05 ha w 2015 r.);

[d] czynniki abiotyczne: podtopienia, zalania, zgorzel słoneczna, przymrozki, wiatr;

[e] czynniki antropogeniczne - pożary. Łączna zinwentaryzowana powierzchnia lasów uszkodzonych w wyniku pożarów wyniosła: 1,69 ha w 2013 r. (7 pożarów), 263,74 ha w 2014 r. (19 pożarów) i 15,87 ha w 2015 r. (45 pożarów) i równolegle

⁵ Z czego grunty: zalesione stanowiły 17 987,80 ha (75,1%), niezalesione - 5 065,50 ha (21,1%) oraz związane z gospodarką leśną - 895,64 ha (3,7%).

⁶ Dz. U. z 2015 r., poz. 2100 ze zm.

⁷ Stan na dzień 31 marca 2016 r. Użytkownicy: Rejonowy Zarząd Infrastruktury: w Zielonej Górze (11823,4581 ha) i we Wrocławiu (1996,9784 ha).

⁸ Łączna miąższość (objętość) wszystkich drzew żywych na obszarze Nadleśnictwa o pierśnicy powyżej 7 cm (w korze).

zmieniała się wielkość strat spowodowana tym czynnikiem uszkodzeń, stanowiąc odpowiednio: 12 469,86 zł, 381 980,07 zł i 4 325,11 zł.

W ostatnich 10 latach na terenie Nadleśnictwa odnotowano 126 pożarów obejmujących swym zasięgiem powierzchnię 325,52 ha (średnia powierzchnia pożaru wyniosła 2,58 ha), z czego w okresie objętym kontrolą 71 pożarów obejmujących powierzchnię 281,30 ha przy średniej powierzchni pożaru 4,02 ha.

W ogólnej liczbie 71 pożarów o powierzchni 281,30 ha, 43 pożary o powierzchni 263,22 ha powstały w wyniku prowadzonych ćwiczeń wojskowych na terenach poligonowych, co stanowi 60,6% liczby wszystkich pożarów i 93,6% powierzchni pożarów.

(dowód: akta kontroli str. 255-257)

W Nadleśnictwie czynnikami kształtującymi zagrożenie pożarowe były m. innymi: [1] ilość i rozmiar kompleksów leśnych – kompleksy leśne położone w bezpośrednim sąsiedztwie pól uprawnych będących potencjalnym źródłem ognia powstałego w efekcie wypalania ściernisk i łąk; [2] skład gatunkowy drzewostanów i ich wiek – drzewostan iglasty zajmujący prawie 80% powierzchni Nadleśnictwa, w której udział I i II klasy wieku stanowił prawie 30%; [3] rodzaj pokrywy gleby – drzewostany, szczególnie starsze klasy wieku, charakteryzujące się rozluźnioną strukturą poziomą z bujnie rozwiniętym runem złożonym z gatunków trawiastych; [4] obszary o dużej palności (tereny poligonu i garnizonu, zalesienia porolne, uprawy i młodniki do 40 lat).

(dowód: akta kontroli str. 255-275)

1.3. W latach 2013-2015 na terenie Nadleśnictwa nie wystąpiły klęski żywiołowe⁹, wystąpiły natomiast szkody wielkopowierzchniowe¹⁰ wywołane w 2014 r. gradacją brudnicy mniszki – na obszarze 966,31 ha, oraz pożarem na powierzchni 193,27 ha w 2014 r.

(dowód: akta kontroli str. 41, 49)

1.4. W latach 2013–2015 w Nadleśnictwie nie usuwano skutków klęsk żywiołowych powstałych w latach 2008-2012. W latach tych nie wystąpiły takie zdarzenia o charakterze klęsk. Susza hydrologiczna odnotowana w 2008 r. spowodowała uszkodzenia drzewostanu na powierzchni 57 ha, które na powierzchni 54 ha zregenerowały się, a na powierzchni 3 ha w 2009 r. dokonano uzupełnienia nasadzeń. W 2009 r. wystąpiły przymrozki późne, w wyniku czego uszkodzonych zostało 56 ha upraw. Na powierzchni 55 ha uprawy zregenerowały się, a na powierzchni 1 ha w 2010 r. uzupełniono nasadzenia.

(dowód: akta kontroli str. 42)

Nadleśnictwo było uprawnione do ubiegania się o pomoc finansową w ramach działania *Odtwarzanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy oraz wprowadzanie instrumentów zapobiegawczych* objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (dalej: *PROW*), w zakresie schematu I - jako nadleśnictwo, na terenie którego wystąpiła katastrofa naturalna lub klęska

⁹ Katastrofy naturalne związane z działaniem sił natury, w szczególności wyładowania atmosferyczne, wstrząsy sejsmiczne, silne wiatry, intensywne opady atmosferyczne, długotrwałe występowanie ekstremalnych temperatur, osuwiska ziemi, pożary, susze, powodzie, masowe występowanie szkodników, chorób roślin lub zwierząt albo chorób zakaźnych ludzi albo też działanie innego żywiołu. Klęską żywiołową jest taka katastrofa naturalna lub awaria techniczna, których skutki zagrażają życiu lub zdrowiu dużej liczby osób, mieniu w wielkich rozmiarach albo środowisku na znacznych obszarach, a pomoc i ochrona mogą być skutecznie podjęte tylko przy zastosowaniu nadzwyczajnych środków, we współdziałaniu różnych organów i instytucji oraz specjalistycznych służb i formacji działających pod jednolitym kierownictwem (art. 3 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej - Dz. U. z 2014 r., poz. 333 ze zm.).

¹⁰ Za szkody wielkopowierzchniowe uważa się szkody po pożarach lasu na powierzchni powyżej 10 ha lub szkody powstałe z pozostałych przyczyn (wiatrolomy, śniegolomy, powódź) na zwartej powierzchni powyżej 50 ha.

żywiółowa¹¹ oraz w zakresie schematu II – jako położone na terenach zaliczonych do I kategorii zagrożenia pożarowego lasów.

Jednostka uzyskała pomoc w okresie objętym kontrolą na projekty obejmujące operacje schematu I (*budowa, przebudowa lub remont połączony z modernizacją dróg leśnych, niewyznaczonych w planach urządzenia lasu jako dojazdy pożarowe, w celu dostosowania ich do wymagań określonych w przepisach w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów*), jak i operacje schematu II (*budowa, przebudowa lub remont połączony z modernizacją dróg leśnych, wyznaczonych w planach urządzenia lasu jako dojazdy pożarowe*).

I tak, w zakresie schematu I otrzymało dofinansowanie przebudowy drogi leśnej nr 16, 6a i 6c, 6 i 6b, 1, 1d w Leśnictwie Lubiechów, 17 i 17a w Leśnictwie Jeziornik (w ramach naboru w 2012 r.) w kwocie 2 379 221 zł.

W ramach naboru w 2013 r. Nadleśnictwo otrzymało pomoc na wzmocnienie systemu ochrony przeciwpożarowej poprzez przebudowę dojazdu pożarowego „Nadrzeczna” w Leśnictwie Jeziornik (wyłącznie schemat II) w kwocie 829 397 zł. Łączna kwota środków PROW przekazanych Nadleśnictwu w I i II schemacie wyniosła 3 208 618 zł.

1.5. W badanym okresie Nadleśnictwo na ochronę lasu przed czynnikami szkodliwymi wydatkowało ogółem 950 115,53 zł, z czego największe były związane z ochroną lasu przed: brudnicą mniszką (245 756,80 zł, tj. 26,6%), jeleniowatymi (331 132,37 zł, tj. 35,9%) oraz pożarami (346 121,94 zł, tj. 37,5%).

(dowód: akta kontroli str. 41, 49)

W Nadleśnictwie w ramach działań ochronnych podejmowano działania polegające na: [a] tworzeniu dogodnych warunków bytowania dla pożytecznych ptaków i nietoperzy poprzez ochronę ptaków zwalczających szkodniki owadzie (dokarmianie zimowe ptaków, wywieszanie/konserwacja skrzynek lęgowych); [b] zabezpieczeniu upraw i młodników przed zwierzyną: mechanicznie (grodzenie: 39,42 ha), chemicznie (repentolem: 271,38 ha) oraz profilaktycznie – wykładanie drzew zgryzowych (994,17 ha); [c] zabezpieczeniu drzewostanów przed grzybami pasożytniczymi preparatami biologicznymi (176,68 ha); [d] monitoringu środowiska (pułapki feromonowe, transekty, poszukiwania w ściółce); [e] zwalczaniu szkodników owadzych pierwotnych: biologicznie (rok: 2014 r. na pow. 966,31 ha), mechanicznie (5,00 ha) oraz poprzez profilaktyczny zbiór owadów (pow. 69,54 ha); [f] zwalczaniu szkodników owadzych wtórnych poprzez wykładanie pułapek klasycznych (drzew pułapkowych); [g] ograniczaniu szkód od działalności bobrów na powierzchni 314 ha.

W Nadleśnictwie podejmowano również działania, których celem było ograniczenie możliwości gradacyjnego pojawu szkodników pierwotnych i minimalizowanie powodowanych przez nie szkód. Działania te polegały m.in. na: [a] przebudowie drzewostanów z dostosowaniem składu gatunkowego do warunków siedliskowych; [b] stosowaniu rodzimego materiału sadzeniowego; [c] polepszaniu warunków biocenotycznych lasu; [d] oczyszczaniu powierzchni zrębowych z odpadów poprzez rozdrabnianie; [e] wykorzystywaniu odnowień naturalnych (lokalnych ekotypów posiadających większą odporność na czynniki szkodliwotwórcze); [f] prowadzeniu

¹¹ Na terenie leśnictw: Dębowiec, Rudawica, Lubiechów, Przejęsław, Jeziornik, Głęboke zgodnie z załącznikiem nr 1 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 20 maja 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania "Odtwarzanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy oraz wprowadzanie instrumentów zapobiegawczych" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (Dz. U. z 2014 r., poz. 470 ze zm.).

racjonalnej, opartej na zasadach małej retencji wodnej, gospodarki w zakresie melioracji, w tym na odtworzeniu i budowie zbiorników śródlądowych.

(dowód: akta kontroli str. 43, 49)

1.6. Lasy Nadleśnictwa, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 22 marca 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów¹², zaliczono do I kategorii zagrożenia pożarowego.

W latach objętych kontrolą, w Nadleśnictwie zabezpieczenie potencjału produkcji leśnej przed pożarami obejmowało elementy wymienione w § 39 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów¹³, i realizowane było poprzez m.in.:

- [1] obserwację i patrolowanie lasów w celu wykrycia pożaru oraz alarmowanie o ich powstaniu,
- [2] zapewnienie i utrzymanie źródeł wody do celów przeciwpożarowych oraz stosowne oznaczenie miejsc czerpania wody;
- [3] utrzymanie dojazdów pożarowych;
- [4] urządzenie i utrzymanie baz sprzętu do gaszenia pożarów lasów;
- [5] uzgadnianie projektu planu urządzenia lasu, w części dotyczącej ochrony przeciwpożarowej, z właściwymi miejscowo komendantami wojewódzkimi Państwowej Straży Pożarnej.

Powyższe działania Nadleśnictwa korespondowały z zadaniami właściwymi dla właścicieli, zarządców lub użytkowników lasów, których lasy samoistnie lub wspólne tworzą kompleksy leśne o powierzchni ponad 300 ha.

Według stanu na 31 grudnia 2015 r. w Nadleśnictwie zlokalizowanych było 271,18 km dróg leśnych stanowiących dojazdy pożarowe, w tym 10,64 km dróg modernizowanych/wybudowanych w badanym okresie.

Gęstość sieci dróg przeciwpożarowych w Nadleśnictwie wynosiła 0,0107 km/ha.

Zapotrzebowanie Nadleśnictwa na wodę do celów przeciwpożarowych zaspakajane było z 68 punktów czerpania wody z rz. Kwisa, rz. Czerna oraz zbiorników małej retencji (zbiorników otwartych), w tym 13 zbiorników wybudowanych w okresie objętym kontrolą.

(dowód: akta kontroli str. 205-207, 266-279)

Lasy położone przy obiektach mogących stanowić zagrożenie pożarowe zostały, oddzielone od nich pasami przeciwpożarowymi, utrzymywanymi w stanie zapewniającym ich użyteczność przez cały rok (§ 9 powołanego wcześniej rozporządzenia w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów). Nadleśnictwo nie ponosiło kosztów utrzymania pasów przeciwpożarowych przy liniach kolejowych¹⁴.

W Nadleśnictwie uruchomiono system obserwacji obszarów leśnych w celu wykrywania i lokalizacji pożarów, składający się z trzech kamer TV, usytuowanych na dwóch wieżach i jednym maszcie, z radiowym przekazem obrazu do punktu alarmowo-dyspozycyjnego, w którym to miejscu w dniach zagrożenia pożarowego dyżur pełnił obserwator, a w oparciu o sporządzony harmonogram dyżur domowy pracownik techniczny.

¹² Dz. U. z 2006 r. Nr 58, poz.405, ze zm.

¹³ Dz. U. z 2010 r. Nr 109, poz. 719.

¹⁴ Jest to obowiązek zarządców linii kolejowej – Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Bydgoszczy z dnia 30 stycznia 2013 r. (II SA/Bd 868/12).

W Nadleśnictwie powołano Leśne Pogotowie Ratunkowe (dalej: LPR) wyposażone m. innymi w samochód gaśniczy z agregatem gaśniczym, 2 ciągniki z pługiem LPŻ oraz w przenośny/ręczny sprzęt gaśniczy (gaśnice, szpadle, środki pianotwórcze klasy „A”). LPR w razie pożaru miało możliwość korzystania z usług lotniczych (2 samoloty Dromader stacjonujące w Lubinie).

(dowód: akta kontroli str. 48, 205-207, 372-386)

W badanym okresie w Nadleśnictwie sporządzono analizy stanu ochrony przeciwpożarowej obejmujące sprawy wynikające z Porozumienia Ministra Obrony Narodowej i Ministrem Środowiska z dnia 5 lipca 2013 r. w sprawie warunków użytkowania lasów na potrzeby związane z obronnością i bezpieczeństwem państwa. Zaplanowano m.in.:

[1] rok 2014 – założenie dodatkowego pasa przeciwpożarowego o długości 2 800 mb i szerokości 10 mb okalającego miejsca najczęstszych upadków pocisków, naprawę przez jednostki wojskowe dróg leśnych na terenie pola roboczego poligonu;

[2] rok 2015 – wyznaczenie i mineralizację dodatkowych pasów przeciwpożarowych, poprawę stanu nawierzchni dojazdów pożarowych.

Realizując plany w latach 2014-2016 na terenach przekazanych w użytkowanie na cele obronności i bezpieczeństwa państwa utworzono pasy przeciwpożarowe o łącznej długości 538,34 km (szerokości od 2,0 m do 30 m) i łącznej powierzchni 782,93 ha.

(dowód: akta kontroli str. 283, 295-296, 305-305)

1.7. Oględzinami, w zakresie zgodności parametrów dróg leśnych Nadleśnictwa z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów, objęto odcinek drogi:

[1] nr inwentarzowy 220/01241 o długości 10,65 km, w tym przebudowany w badanym okresie na długości 3,60 km, oraz

[2] nr inwentarzowy 220/01242 o długości 2,67 km, przebudowany w badanym okresie na całej długości 2,67 km.

Drogi te stanowiły 4,9% ogólnej długości dróg leśnych Nadleśnictwa wykorzystywanych jako dojazdy pożarowe. Badane drogi spełniały wymagania powołanego wyżej rozporządzenia, tj. były oznakowane i utrzymane w sposób zapewniający ich przejezdność, posiadały nawierzchnię z kruszywa łamanego, odstępy pomiędzy koronami drzew miały szerokość co najmniej 6 m, a jezdnie i mijanki (o długości minimum 23 m), co najmniej 3 m oraz były położone w odległości od siebie nie większej niż 300 m, z zapewnieniem z nich wzajemnej widoczności. Przedmiotowe drogi zaprojektowano z zachowaniem nośności co najmniej 10 ton i nacisku 5 ton oraz promienia łuków o długości co najmniej 11 m.

Odległość pomiędzy dowolnym punktem położonym w lesie a najbliższą drogą publiczną, z wyłączeniem autostrad i dróg ekspresowych, lub drogą leśną wykorzystywaną w Nadleśnictwie jako dojazd przeciwpożarowy nie przekraczała 750. Wyjątkiem od tej zasady był teren poligonu wojskowego w obrębie Świętoszów. W udzielonych wyjaśnieniach Nadleśniczy powołując porozumienie Ministra Obrony Narodowej Ministra Środowiska wskazał, iż spełnienie wymogu określającego odległość dowolnego punktu w lesie z obszaru poligonu wojskowego od drogi publicznej lub leśnej stanowiącej dojazd pożarowy, spoczywa na użytkownikach terenu poligonu.

(dowód: akta kontroli str. 55, 263, 372)

W Nadleśnictwie zlokalizowano 68 punktów czerpania wody. Stosownie do zapisów Planu Urządzania Lasu na lata 2014-2023, w Nadleśnictwie spełniono wymóg § 39

rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów, w szczególności, co do liczby zbiorników znajdujących się w obrębie chronionej powierzchni leśnej, wymaganej zawartości w nich wody oraz położenia i stałego pływu wody hydrantów zewnętrznych lub cieków wodnych, z zapewnieniem najbliższego stanowiska czerpania wody w terenie o promieniu nieprzekraczającym 3 km w lasach I kategorii zagrożenia pożarowego.

(dowód: akta kontroli str. 54, 266)

W latach 2013-2015 ochrona przeciwpożarowa w Nadleśnictwie objęta była pięcioma kontrolami Komend Powiatowych PSP (2 kontrolami Komendy Powiatowej PSP w Bolesławcu i 3 kontrolami Komendy Powiatowej PSP w Żaganiu). W wyniku przeprowadzonych czynności kontrolno-rozpoznawczych, żadna z tych kontroli nie ujawniła w Nadleśnictwie nieprawidłowości w zakresie ochrony przeciwpożarowej.

(dowód: akta kontroli str. 312-330)

1.8. Na koniec 2015 r., spośród 271,18 km dróg leśnych stanowiących dojazdy pożarowe, 12,86 km dróg spełniało parametry określone w § 7 ust. 2 rozporządzenia w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów, w zakresie m.in. nośności i nacisku osi, zachowania odstępu pomiędzy koronami drzew, szerokości jezdni i mijanek. Należy podkreślić, że wymogi określone w § 7 ust. 2 ww. rozporządzenia dotyczą dojazdów budowanych lub przebudowywanych, po wejściu w życie ww. regulacji (tj. po 22 kwietnia 2006 r.).

(dowód: akta kontroli str. 263, 266-269)

1.9. Nadleśnictwo zidentyfikowało i dokonało analizy potrzeb i działań w zakresie odtworzenia potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy oraz wprowadziło instrumenty zapobiegawcze. Identyfikując zagrożenia analizowano występujące w Nadleśnictwie czynniki biotyczne, abiotyczne oraz antropogeniczne (pożary). Planując działania zapobiegawcze w Nadleśnictwie uwzględniono: [1] występujące kompleksy upraw i młodników oraz drzewostanów na najsłabszych siedliskach o dużym stopniu zagrożenia pożarowego; [2] stan dróg gospodarczych i dojazdów pożarowych; [3] podatność obszaru leśnego na antropopresję; [4] realizację budowy autostrady A-18, wykorzystywanie lasów i gruntów leśnych na potrzeby związane z obronnością i bezpieczeństwem Państwa jako poligon wojskowy; [5] ostoje zwierzyny i jej szlaki migracyjne; [6] istniejący system melioracji wodnej; [7] plany zagospodarowania przestrzennego gminy i zabezpieczenie lasów przed negatywnym oddziaływaniem zakładów i planowanych inwestycji. Uwzględniając powyższe aspekty do realizacji wytypowano działania mające na celu poprawę jakości dróg leśnych wykorzystywanych jako dojazdy przeciwpożarowe, które zostały wymienione w § 5 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczególnych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Odtwarzanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy oraz wprowadzania instrumentów zapobiegawczych”, PROW.

(dowód: akta kontroli str. 388-389)

1.10. W latach 2013-2015 Nadleśnictwo, korzystając z finansowania zewnętrznego (w tym pomocy finansowej w ramach działania „Odtwarzanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy oraz wprowadzania instrumentów zapobiegawczych”), pozyskało na realizację sześciu zadań/projektów:

- [1] Zwalczanie szkodników liściożernych środkami chemicznymi techniką lotniczą,
- [2] Czysty Las – kontenery na śmieci,
- [3] Wzmocnienie systemu ochrony przeciwpożarowej poprzez budowę dróg z PROW schemat I,

[4] Wzmocnienie systemu ochrony przeciwpożarowej poprzez budowę dróg z PROW schemat II,

[5] Budowa i modernizacja obiektów turystycznych na obszarach chronionych Nadleśnictwa Świętoszów,

[6] Zwiększenie możliwości retencyjnych oraz przeciwdziałanie powodzi i suszy w ekosystemach leśnych na terenach nizinnych.

Pomoc na ww. zadania wyniosła ogółem 5 809 554,37 zł, w tym 3 208 618,00 zł (55,2%) na wzmocnienie systemu ochrony pożarowej poprzez budowę dróg z PROW.

(dowód: akta kontroli str. 52, 390)

1.11. W okresie objętym kontrolą¹⁵ w 13 szkoleniach organizowanych przez Lasy Państwowe z zakresu zamówień publicznych dotyczących inwestycji w lasach oraz dofinansowania projektów inwestycyjnych ze środków unijnych, uczestniczyło ogółem 16 pracowników Nadleśnictwa, w tym 12 nadal zatrudnionych.

(dowód: akta kontroli str. 391-394)

1.12. W latach 2013-2015 Nadleśnictwo realizowało zadania dotyczące wprowadzania instrumentów zapobiegawczych, poprzez wzmocnienie systemu ochrony przeciwpożarowej, polegające na budowie i przebudowie dojazdów przeciwpożarowych wymienionych w pkt 1.4. niniejszego wystąpienia, dofinansowanych z PROW, a także na budowie zbiorników retencyjnych służących również jako punkty czerpania wody finansowanych centralnie przez Generalną Dyрекcyję Lasów Państwowych. Planowane zadania zrealizowano w 100%.

W ramach działania pn. „Odtworzenie potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy oraz wprowadzanie instrumentów zapobiegawczych” przebudowano łącznie 12,860 km dojazdów pożarowych (10,644 km dróg przebudowanych w badanym okresie i 2,220 km w 2012 r.), w tym:

[1] dojazd przeciwpożarowy pn. „Nadrzeczna” (3,600 km - Leśnictwo Jeziornik i Głębokie) – koszt 934,9 tys. zł¹⁶, w tym pomoc z PROW na roboty budowlane w wysokości 776,5 tys. zł (schemat II, nabór w 2013 r.);

[2] drogę leśną z przeznaczeniem na dojazd przeciwpożarowy nr 16 (0,97 km - Leśnictwo Lubiechów) – koszt 169,3 tys. zł, w tym pomoc PROW na roboty budowlane w wysokości 151,4 tys. zł (schemat I, nabór w 2012 r.);

[3] drogę leśną z przeznaczeniem na dojazd przeciwpożarowy nr 6a, 6c (1,442 km - Leśnictwo Lubiechów); – koszt 363,3 tys. zł, w tym pomoc z PROW na roboty budowlane w wysokości 342,3 tys. zł (schemat I, nabór w 2012 r.);

[4] drogę leśną z przeznaczeniem na dojazd przeciwpożarowy nr 6, 6b (1,417 km - Leśnictwo Lubiechów); – koszt 409,4 tys. zł, w tym pomoc z PROW na roboty budowlane w wysokości 389,6 tys. zł (schemat I, nabór w 2012 r.);

[5] drogę leśną z przeznaczeniem na dojazd przeciwpożarowy nr 1d (1,512 km - Leśnictwo Lubiechów); – koszt 392,7 tys. zł, w tym pomoc z PROW na roboty budowlane w wysokości 372,5 tys. zł (schemat I, nabór w 2012 r.);

[6] drogę leśną z przeznaczeniem na dojazd przeciwpożarowy nr 17 i 17A (2,669 km - Leśnictwo Jeziornik) - koszt 706,3 tys. zł, w tym pomoc z PROW na roboty budowlane w wysokości 667,3 tys. zł (schemat I, nabór w 2012 r.);

[7] drogę leśną z przeznaczeniem na dojazd przeciwpożarowy nr 1 (1,250 km - Leśnictwo Lubiechów) – koszt 366,8 tys. zł, w tym pomoc z PROW na roboty budowlane w wysokości 328,2 tys. zł (schemat I, nabór w 2012 r.).

¹⁵ Dane dotyczą okresu do czerwca 2016 r.

¹⁶ Wartość księgowa środka trwałego.

Łączny koszt przebudowy wymienionych dróg, jako środków trwałych, wyniósł 3 342,7 tys. zł, w tym dofinansowanych z PROW 3 208,6 tys. zł.

Ponadto w ramach programu pn. „Zwiększenie możliwości retencyjnych oraz przeciwdziałanie powodzi i suszy w ekosystemach leśnych na terenach nizinnych”, Nadleśnictwo wybudowało w badanym okresie 13 zbiorników małej retencji¹⁷.

Nadleśnictwo usuwało skutki spowodowane gradacją brudnicy mniszki (w 2014 r.) w ramach bieżących zabiegów pielęgnacyjnych drzewostanów. Na zwalczanie brudnicy mniszki opryskiem lotniczym wydatkowano natomiast 245,8 tys. zł, w tym ze środków Funduszu Leśnego 240,6 tys. zł.

W związku z pożarami 263,74 ha lasów w 2014 r. wydatki Nadleśnictwa na minimalizowanie ich skutków wyniosły 101,5 tys. zł i nie obejmowały kosztów akcji gaszenia pożaru poniesionych przez Jednostkę Wojskową w Świętoszowie.

(dowód: akta kontroli str. 51-53, 395)

1.13. Nadleśnictwo, realizując działania z zakresu odtwarzania potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy oraz wprowadzania instrumentów zapobiegawczych stosowało ustawę *Pzp*. W oparciu o nią Nadleśnictwo przeprowadziło siedem postępowań w trybie przetargu nieograniczonego zakończonych podpisaniem umów na roboty budowlane o łącznej wartości 3 127 187,50 zł (stanowiącej 53,9% ogólnej wartości szacunkowej zamówień).

(dowód: akta kontroli str. 396-399)

1.14. Kontrolę przestrzegania w Nadleśnictwie przepisów *ustawy Pzp*, podczas wyboru wykonawców robót budowlanych, przeprowadzono na próbie dwóch postępowań w sprawie udzielenia zamówienia publicznego, przeprowadzonych w ramach projektu „Odtwarzanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy oraz wprowadzanie instrumentów zapobiegawczych”. Badanie wykazało, że przedmiotowe postępowania przeprowadzono z przestrzeganiem przepisów *ustawy Pzp* oraz zarządzenia Nadleśniczego w sprawie ustalenia zasad stosowania w Nadleśnictwie *ustawy Prawo zamówień publicznych*¹⁸. Stosując kryterium cena o wadze 100%, ofertę najkorzystniejszą w tych postępowaniach, złożyło: Przedsiębiorstwo ze Złotoryi (na przebudowę drogi leśnej nr 17 i 17A etap III z przeznaczeniem na dojazdy przeciwpożarowe w Leśnictwie Jeziornik) oraz Przedsiębiorstwo z Koźuchowa (na przebudowę dojazdu pożarowego pn. Nadrzeczna w Leśnictwie Jeziornik i Głębokie).

(dowód: akta kontroli str. 503-550, 661-676, 733-792, 873-902, 965-988)

1.15. Wymienione w pkt 1.12. niniejszego wystąpienia inwestycje drogowe objęte projektem „Odtwarzanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy oraz wprowadzanie instrumentów zapobiegawczych”, Nadleśnictwo realizowało na podstawie decyzji zatwierdzających projekty budowlane i udzielających pozwolenia na realizację inwestycji wydanych przez właściwych starostów, tj.: bolesławieckiego i żagańskiego.

(dowód: akta kontroli str. 903-935)

1.16. Wymienione wyżej zadania finansowane w ramach PROW, Nadleśnictwo realizowało z zachowaniem wymagań określonych w umowach przyznania pomocy z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa¹⁹ (dalej: ARiMR), w tym m.in.

¹⁷ Finansowanych centralnie przez Generalną Dyрекcyję Lasów Państwowych.

¹⁸ Zarządzenie nr 18/2010 z 29 stycznia 2004 r. ze zm.

¹⁹ W ramach PROW Nadleśnictwo było stroną dwóch umów przyznania pomocy zawartych z ARiMR: [1] umowy nr 02916-69150-OR0100009/12 z 13 listopada 2012 r. ustalającej wartość pomocy na kwotę 2 379 221,00 zł oraz [2] nr 03713-69150-OR0100001/13 z 26 lutego 2014 r. ustalającej wartości pomocy na kwotę 829 397,00 zł.

odnoszących się do terminów realizacji poszczególnych etapów. Stosownie do zapisów zawartych umów przyznania pomocy, Nadleśnictwo otrzymało dofinansowanie w kwocie łącznej 3 208 618,00²⁰ zł, tj. równej sumie kwot ujętych we wnioskach o płatności i odpowiadającej sumie kosztów kwalifikowanych. Łącznie przebudowana długość dróg leśnych przeznaczonych na dojazdy przeciwpożarowe wyniosła 12,860 km.

(dowód: akta kontroli str. 53, 55, 551-594, 821-854)

1.17. Refundacją, zgodnie z § 5 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 20 maja 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Odtwarzanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy oraz wprowadzanie instrumentów zapobiegawczych”, oraz Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013”, objęto koszty w wysokości 3 208 618,00 zł, z czego kwota 2 379 221 zł odnosiła się do działań Schematu I, a kwota 829 397 zł do działań Schematu II.

(dowód: akta kontroli str. 50-51)

1.18. Umowy zawarte z wykonawcami robót przebudowę w ramach PROW dwóch dróg leśnych objętych szczegółową kontrolą w ocenie NIK właściwie zabezpieczyły interes Nadleśnictwa w przypadku nienależytego ich wykonania. Przewidywały kary umowne za zwłokę w wykonaniu prac - w wysokości 0,1% od wartości umownej zamówienia za każdy dzień zwłoki w zakończeniu robót budowlanych, licząc od terminu zakończenia realizacji zamówienia, albo terminu wyznaczonego na usunięcie wad.

Zabezpieczeniem należytego wykonania umów na przebudowę dróg był też obowiązek wniesienia przez wykonawcę, przed zawarciem umowy, zabezpieczenia w wysokości stanowiącej 5% jego wynagrodzenia. Zwrot 70% tego zabezpieczenia następował 30 dni po podpisaniu końcowego protokołu odbioru, a zwrot pozostałych 30% - 15 dni po upływie okresu gwarancji, który ustalono na 24 miesiące.

(dowód: akta kontroli str. 545, 808)

1.19. Przebudowę dwóch dróg leśnych objętych szczegółową kontrolą wykonano zgodnie z umowami zawartymi z wykonawcami, w tym w części dotyczącej odbiorów częściowych i końcowych. Prawidłowość dokonania przebudowy przedmiotowych dróg, potwierdziły także przeprowadzone w toku kontroli Nadleśnictwa ich oględziny.

(dowód: akta kontroli str. 372-387)

1.20. Realizowane w Nadleśnictwie inwestycje objęte projektem „Odtworzenie potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy oraz wprowadzanie instrumentów zapobiegawczych” były zgodne z zasadami prowadzenia gospodarki leśnej i wskazanymi w Planie Urządzenia Lasu na lata 2014-2023.

(dowód: akta kontroli str. 246-278)

1.21. Przebudowy dróg leśnych dofinansowane z PROW wykonano z należytą starannością (zostały odebrane bez zastrzeżeń). Stosownie do udzielonych pozwoleń na budowę, Nadleśnictwo zawiadomiło organy nadzoru budowlanego o zakończeniu budów. Płatności z tytułu zakończenia budów dokonano na warunkach określonych zawartymi umowami. Zgodnie z zasadami (polityką) rachunkowości Nadleśnictwo prowadziło ewidencję księgową w sposób umożliwiający identyfikację środków otrzymanych na realizację przedmiotowych zadań.

²⁰ Patrz przypis 18.

Dokumenty księgowe związane z realizacją zadań dofinansowanych z PROW ujęto w ewidencji księgowej Nadleśnictwa oraz w sprawozdaniach.

(dowód: akta kontroli str. 903-935, 936-951, 953-963, 989-993)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

W Nadleśnictwie zidentyfikowano i dokonano analizy potrzeb i działań w zakresie odtworzenia potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy oraz wprowadzono instrumenty zapobiegawcze. Przebudowę dojazdów pożarowych realizowali wykonawcy wyłonieni w drodze udzielenia zamówienia publicznego, w oparciu o umowy zabezpieczające interes prawno-ekonomiczny Nadleśnictwa. Wykonane zadania poprawnie odebrano i rozliczono, a ich finansowanie odbywało się z wykorzystaniem także środków wewnętrznych. Realizacja zadań była zgodna z wymogami określonymi w wydanych decyzjach administracyjnych (m.in. pozwoleniach na budowę).

2. Osiągnięcie zaplanowanych efektów

Opis stanu
faktycznego

2.1. Na 271,18 km dróg będących dojazdami pożarowymi, mijanki posiadało 12,860 km dróg (4,7%), tj. wszystkie przebudowane w latach 2012-2014.

Zidentyfikowane potrzeby w zakresie wprowadzania instrumentów zapobiegawczych w Nadleśnictwie zostały zrealizowane. Osiągnięto efekty rzeczowe wskazane w rozdziale 1 niniejszego wystąpienia pokontrolnego. Odbudowano 12,860 km dróg oraz wykonano 13 zbiorników.

2.2. Koszty poniesione na realizację działań z zakresu odtwarzania potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy oraz wprowadzania instrumentów zapobiegawczych służyły osiągnięciu założonych celów.

2.3. Korzystając z dofinansowania PROW przebudowano łącznie 12,860 km dróg leśnych wykorzystywanych jako przeciwpożarowe, z uwzględnieniem: szerokości jezdni 3,5 m, szerokości poboczy 1,0 m, szerokości mijanek 2,5 m, grubości warstwy konstrukcyjnej 23 cm z kruszywa łamanego.

(dowód: akta kontroli str. 50-51)

2.4. Charakterystyczną cechą występujących w Nadleśnictwie abiotycznych i niektórych biotycznych czynników szkodliwych była ich zmienność w czasie i zasięgu.

Szkody w Nadleśnictwie odnotowywane w poszczególnych latach badanego okresu związane były głównie z występowaniem:

- [1] jeleniowatych (jeleni, daniela, samy), których negatywne oddziaływanie w badanym okresie zmniejszało się, uszkodzenia systematycznie ograniczano np. poprzez grodzenie upraw;
- [2] bobrów, których zasięg szkód ograniczano w drodze rozbiórki wzniesionych przez nie tam;
- [3] patogenów grzybowych, których zasięg występowania zmniejszano stosując m.in. biopreparaty.

W badanym okresie w Nadleśnictwie odnotowano 71 pożarów, które objęły łącznie 281,30 ha powierzchni, w tym: 8 pożarów na pow. 2,84 ha o nieznanym etiologii, 45 pożarów na powierzchni 276,38 ha uznanych za wypadki (związane z ćwiczeniami wojska na poligonie) oraz 18 pożarów o powierzchni 2,08 ha.

W badanym okresie przeciętna powierzchnia pożarów dla Nadleśnictwa była wyższa od przeciętnej powierzchni pożarów lasu dla RDLP we Wrocławiu w tym czasie. W badanym okresie przeciętna powierzchnia pożaru lasu w Nadleśnictwie wynosiła:

0,24 ha (2013 r.), 13,88 ha (2014 r.) i 0,35 ha (2015 r.), podczas gdy przeciętna powierzchnia pożaru lasu dla RDLP we Wrocławiu wynosiła: 0,13 ha (2013 r.), 1,93 ha (2014 r.) i 0,21 ha (2015 r.) Średnia powierzchnia spalona przypadająca na jeden pożar jest miarą skuteczności funkcjonowania systemu zabezpieczenia pożarowego. Ponadto w badanym okresie czas dojazdu do pożaru uległ wydłużeniu (z 5 minut do 15).

(dowód: akta kontroli str. 388-390, 994)

2.5. W kontrolowanym okresie Nadleśnictwo poniosło koszty na ochronę lasu w ogólnej kwocie 5 564 296,24 zł²¹. Największa grupa kosztów dotyczyła zabezpieczenia upraw i młodników przed zwierzyną.

W okresie jak wyżej Nadleśnictwo na odnowienie lasu wydatkowało ogółem 615 369,35 zł²², a największe koszty poniesiono na sadzonki dla odnowień i zalesień.

W latach 2012-2014 koszt przebudowy 1 km dróg stanowiących dojazdy pożarowe wyniósł 259,9 zł²³.

(dowód: akta kontroli str. 995)

2.6. Źródła finansowania zewnętrznego stanowiły 95,9% całości poniesionych kosztów realizacji zadań z zakresu odtwarzania potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy oraz wprowadzania instrumentów zapobiegawczych w latach 2013-2015.

(dowód: akta kontroli str. 996)

2.7. W odniesieniu do dróg leśnych przebudowanych z wykorzystaniem środków PROW zapewniono kontrolę nad ich stanem technicznym, dokonując ich przeglądów okresowych odnotowanych w książkach obiektów budowlanych.

(dowód: akta kontroli str. 1000-1005)

2.8. Według szacunków Nadleśnictwa koszt utrzymania dróg leśnych wykorzystywanych jako przeciwpożarowe w perspektywie 5 lat wyniesie ok. 500 000 zł.

(dowód: akta kontroli str. 997)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Zaplanowane zadania Nadleśnictwa w zakresie odtwarzania potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy oraz wprowadzania instrumentów zapobiegawczych zostały zrealizowane. Osiągnięto zakładane efekty rzeczowe, m.in. w postaci przebudowy dróg leśnych wykorzystywanych jako dojazdy pożarowe. Dojazdy te poddawano przeglądom okresowym wymaganym prawem budowlanym. Wyniki przeglądów odnotowywano w książkach obiektu budowlanego.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości, odnoszących się do kontrolowanej działalności, Najwyższa Izba Kontroli odstępuje od formułowania wniosków pokontrolnych.

²¹ 238 502,23 zł w 2013 r., 1 801 088,95 zł w 2014 r. i 3 524 705,06 zł.

²² 256 874,35 zł w 2013 r., 230 840,42 zł w 2014 r. i 127 654,58 zł w 2015 r.

²³ Koszt przebudowy 12,860 km dróg wyniósł 3 342,7 tys. zł (3 342,7 : 12,860 km = 259,9 tys. zł).

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o *Najwyższej Izbie Kontroli*²⁴ kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK we Wrocławiu.

Wrocław, dnia 23 września 2016 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura we Wrocławiu

Kontroler
Jerzy Skowroński
Główny specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

.....
Podpis

²⁴ Dz. U. z 2015 r., poz. 1096 oraz z 2016 r., poz. 677.